

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 94.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 23. avgusta 1939

Cena posamezni številki din 150

Opomin k domačemu gospodarstvu

V vsaki deželi se lahko politična nasprotstva izrazijo vsaj deloma tudi v znatnem gospodarskem zastoju, od katerega trpijo vse gospodarske veje in vse prebivalstvo. Dejansko zadostuje za tak zastoj že samo to, da trpijo od spоров nekatere pokrajine, kakor se je v obeh pomenih dogajalo zadnja leta pri nas, in že se čutijo gospodarske posledice na vseh krajih. Država prične gospodarsko pešati, zato peša splošno, ne more vzdržati življenjske ravni svojega okolja, vedno manj ima moči za nov dvig v boljše življenje. Take krize vržejo narode daleč nazaj in jih spreminjajo v služabnike tuje volje in tuje podjetnosti.

Že ta matematično točni račun o škodljivosti velikih notranjih sporov nalaga strpnost in trajno stremenje ter pripravljenost za notranjo slogovno v državi. Se tembolj pa je potrebna skrb za ureditev takih sporov tam, kjer so trajali spori že po več let ali celo desetletij. Storit se mora vse, kar je v moči svobodnega naroda, da se take krize premagajo. Takoj pa je treba po rešitvi sporov misliti tudi na nove možnosti za zdrav gospodarski dvig dežel in za njihovo vsestransko ozdravitev od nevarnih posledic krize.

Dvoje se ne bi smelo pri nas v tem pogledu nikdar pozabiti: zaostalost našega gospodarstva, ki jo je že skoraj premagana dvojna kriza povzročila in ki jo bomo čutili še dolgo dobo, pa veliki moralni vzgon, ki ga nujno sproži vsaka prava rešitev težjih sporov in še tembolj takih sporov, kakršni so bili naši iz temnih dob jalovega centralizma. Ta vzgon, ta volja po izboljšanju in to pričakovanje, da se s sporazumnim delom naše življenje kmalu uredi, so v ljudstvu taka sila, ki bi zmogla tudi največje ovire, če se pravilno razume in pravočasno pridobi za najkoristnejše delo v prid države in posameznih pokrajin ter vsega prebivalstva. Če je bil torej kdaj potreben večji smisel za pravo gospodarjenje z našimi naravnimi zakladi in silami, tedaj nam je ta večji smisel potreben zdaj, ko se dokončujejo priprave za notranji, narodni sporazum v državi. Zdaj, ko smemo upravičeno pričakovati, da bo vse ljudstvo z navdušenjem pozdravilo začetek zdravega skupnega dela, ki mora priti.

Prišel je čas, ko je treba misliti nase kot na samostojno gospodarsko telo, ki je prepotrebno sistematičnega zdravljenja in okrepitve. Vse sile naših treh narodov naj bi pri tem našle svoje pravo mesto in v vseh delih našega gospodarstva naj bi se čutil nov, zdrav val združenih sil, čeprav združenih samoupravno v drugačnih, zato pa naravnih in prostovoljno izbranih okvirih. To poživljenje pa nam je potrebno še posebno zato, da popravimo, kar smo doslej zgrešili ali pokvarili, da dosežemo čimprej višino narodov, s katerimi smo bili in še bomo v trajni tekmi.

Ena izmed takih nalog je v prvi vrsti skrb za boljši razvoj in za okrepitev naše lastne gospodarske delavnosti, skrb, da ne bomo taka država, ki krpa svoje gospodarstvo le po merilih izvoza in uvoza, temveč država, ki zna ceniti

predvsem svoje življenje in svoj obstoj ter srečo vseh svojih državljanov. Do te naloge se bo treba povzpeli zavestno čimprej, ako želimo, da se resnično uredijo naše zadeve, notranje in zunanje. K tej zavesti nas pa opominjajo tudi razni majhni in večji zunanji dogodki in ne najzadnje tudi razvoj gospodarskih odnošajev med sosednjimi državami, s katerimi imamo globoke gospodarske odnošaje. Vedno razločnejše se namreč vidi, da tudi v sedanjih politično napetih časih ne odločajo samo vojne želje in ideološke pri-

kladnosti, temveč da je bil in bo ostal še vedno gospodarski vidik tisti vzvod, s katerim se gibljejo politična osišča. V tem naravnem razmerju pa so iz sedanjih nenaravnih razmer mogoče tudi večje spremembe in zunanje-trgovinski premiki, s katerimi gospodarsko slabo razvite države ne znajo in ne morejo pravočasno računati.

Zadostuje že sam premik odjema najvažnejših izvoznih ali uvoznih surovin, da se spremeni vsa situacija in tudi notranja gospodarska situacija. Samo od zunaj pridobljena konjunktura se razgu-

bi in kar je bilo prej vir dohodkov postane bremenilna obtežba, kar se je prej štelo kot kompenzacijsko blago, ki se je lahko dobivalo, zmanjka. Pokaže se neravnovesje domačega gospodarstva, če mu manjka v naravi zakoreninjene organizacije. Zato pa je treba vedno skrbeti predvsem za spopolnjevanje domače proizvodnje in za jačjenje domačega trga, imeti srce in razum za razmah gospodarske delavnosti doma in za moderno ureditev lastne dežele.

dinarjev. Država se je izdatno okoristila z nakopičenim denarjem svojih zavodov za kreditiranje svojih delavnosti in svojih industrijskih ter trgovinskih podjetij. Le del teh kapitalov je šel za javna dela, večina pa se je uporabila za oborožitev.

Posledice za industrijo

Po tem si lahko predstavimo, da je v teh pogojih industrija ostala brez možnosti, da dobi doma kakšno posojila. Dejstvo je, da vprašanje dolgo- in srednjeročnega kredita v Jugoslaviji še ni bilo nikdar zadovoljivo rešeno. Toda pred krizo in pred navedenimi etatiističnimi ukrepi so mogle zasebne banke dajati vsaj del razpoložne gotovine industriji, kar poslej ni bilo več mogoče. S tujim kapitalom zvezane industrije so manj trpele od pomanjkanja kredita, ker so ga dobivale dovolj od zunaj, kjer ta kriza ni bila dolga. To povečuje tudi delež tujega kapitala v industriji Jugoslavije.

Industrijski jugoslovanski krogi zahtevajo že dolgo časa spremembo te politike in zadovoljivo rešitev kreditnega vprašanja v industriji. (Delna rešitev bi bila mogoča z uporabo rezerv zavarovalnic.) Kljub vsemu pa še nobena vlada ni nič konkretnega storila v tem smislu.

Gen. secr. CIK G. Čurčin:

Omejitev državnega posega v kreditno področje

Iz referata Centrale ind. korporacij na Bledu

Intervencija države na kreditnem področju ni novost. Gospodarska zgodovina daje primerov o poseganju države in cerkve v kreditna vprašanja bodisi z moralnega vidika ali pa iz socialnega, na primer s prepovedjo ali omejevanjem obrestovanja, in to celo v dobi gospodarskega liberalizma, ko se uvajajo zaščitni ukrepi v prid dolžnikom, hkrati pa si država olajšuje vpliv na kreditno področje z ustanavljanjem emisijskih bank.

Valutna politika emisijskih bank, ki postaja vedno bolj neposredno odvisna od države s pomočjo določevanja eskomptne mere in denarnega obtoka, ima za kreditni trg vedno večji pomen. Tudi mnoge odredbe za varstvo malega varčevalca so še iz časa liberalizma.

Izdaja posojil in državnih obveznic kakor tudi konverzija teh posojil pomenijo močno poseganje države v kredit in v vojni smo imeli celo prisilna posojila. Razvrednotenje denarja, inflacija, legalni ali umetni tečaj denarja, splošni ali delni moratoriji so tudi krepko učinkovali na splošno kreditno gospodarstvo.

Tri glavna razdobja

Popolni sedanjí pomen pa sta kredit in državni poseg v njega dobila šele v moderni dobi, ki se imenuje tudi doba posojil. Šele v tej dobi gre ta poseg tudi preko meje, dane s potrebami socialne politike oz. državne blaginje, in postaja sistematično določevanje z namenom, da regulira denarni in kapitalni trg ter da pospešuje konjunkturo. V tem se razlikujejo tri dobe. Prva doba velike vojne, ko se je kredit normalno in zadovoljivo razvijal ter še ni potreboval več ko minimalno državno nadzorstvo. S svetovno vojno se je začela druga doba, ki sega še v mirni čas in je prinesla vanj sledove vojne z reparacijami in plačevanjem vojnih dolgov. Cuti se še do l. 1929. v skoraj popolnem uničenju kreditnega sistema.

Po letu 1929. je postala državna intervencija v kreditnem področju skoraj, vsaj začasno nujna potreba in doseglja v tej dobi svoj kulminaciji. Njene oblike so bile sicer različne, bodisi deflacija ali ekspanzija kredita. V bistvu pa je postala s pomočjo aktivne konjunkturalne politike nov vir dohodkov za narodno gospodarstvo. Ti posegi nas danes zanimajo zaradi razmerja banke in indu-

strije. Če pogledamo, kako se je finansirala industrija, vidimo, da se je v državah njenega postopnega razvoja ustanovljala in finansirala po zasebnem kapitalu. Tvoritev kapitala je šla vzporedno z razvojem industrije, kar velja zlasti za zapadne države, kjer je kapitalni trg to omogočal.

V deželah z naglo, carinsko industrializacijo ali v zvezi z omejitvijo mednarodnih plačil, torej kjer je manjkalo deviz, kar velja za mnoge države predvsem v Srednji Evropi, tam je zadelo finansiranje industrije na težkoče. Tvoritev domačega kapitala je bila prepočasna za kritje potreb industrije. Emisija industrijskih delnic v teh deželah še ni v navadi. Močno so se angažirali tuji kapitali, kakor tudi banke in skladišča.

Dva sistema kredita

Vprašanje kreditiranja industrije se torej v teh dveh skupinah držav zelo razlikuje, zato tudi sodba obeh industrijskih krogov glede državne kreditne intervencije. V drugi skupini držav akumulacija kapitala ne zadovoljuje potreb industrije in pritegnjene so banke. Industrijski krogi želijo državne pomoči vsaj za odstranitev obstoječih težav. Država pa se čuti dolžno varovati koristi vlagateljev, ki jim grozi škoda od imobilizacije vlog oziroma investiranja ali dolgoročnega kreditiranja. Tako nastaja ali se celo izvede misel o industrijski banki z neposrednim ali posrednim državnim jamstvom.

V naprednejših kapitalističnih državah so se pojavile misli na tako banko šele po l. 1929. Toda tam gre samo za pomoč malim ali srednjim industrijam pri najemu dolgoročnih posojil, ker ne morejo izdajati delnic in obveznic. Zasebne banke so namreč v dobi krize spoznale ta pošel in nočejo več nalagati kratkoročnih vlog v dolgoročne kredite.

Uspeh industrijskih bank pa ni bil zadosten, ker je tudi zanje obveljalo splošno pravilo, da tudi tako poslovanje zavisi od gospodarskega stanja. Več uspeha se zdi zadnja leta da je imela druga oblika državne intervencije. To je politika cenejšega kredita — cheap money policy — s katero so se do neke mere olajšale industrijske naložbe. Ta politika se veže s politiko odprtega trga — open market policy. Kolikor res pomaga zasebni iniciativi in ne povzroča inflacije, ta politika

ni nevarna. Če pa država izrablja likvidnost kapitalnega trga z absorbiranjem velikega dela kapitalov po svojih emisijah, se zasebno varčevanje lahko preveč usmeri k državnim zavodom. To dela moderna država s svojimi številnimi funkcijami in z oboroževanjem in tako se pospeši etatizem.

Etatistični razvoj

Ta razvoj ni v vseh državah enak ne po obliki in ne po globini. Z vidika industrije hočemo le opozoriti na nevarnosti, ki nas vedejo v etatizem. Dandanes se industrija zaveda, da so nekateri državni posegi v narodnem gospodarstvu zaradi trenutnega položaja neizogibni. Da bi se ta intervencija zmanjšala na potrebni minimum, je treba jasnejšega pogleda v namere države in to velja tudi za njene intervencije na kreditnem področju. Zelim, da so te namere v soglasju z industrijsko politiko in z napredovanjem industrije po zasebni iniciativi. Ker pa smo videli, da državno poseganje v kredit lahko dobiva različne oblike, od katerih smo utegnili navesti samo nekatere, se zdi priporočljivo, da bi se v debatah o tem vprašanju razgrnile praktične skušnje, kakršne imajo s temi intervencijami posamezne pokrajine.

V Jugoslaviji so bile te intervencije za industrijo in zasebno iniciativo neugodne. Izrečne težnje te vrste so bile že v predvojni Srbiji. Nadaljevale so se tudi po vojni, a so se šele po l. 1930. znatno razmahnile. Jemaje vsako podporo zasebnim bankam v času navala dvigateljev in ob ostri krizi l. 1931. (Creditanstalt itd.) jih je država skupaj z Nar. banko prepustila likvidaciji. To stanje je še poslabšala kmetijska zaščita z ustavitvijo plačil in ko so vse vloge zajele velike državne banke.

Z raznimi ukrepi v l. 1931.—1938. je ta položaj povzročil, da samo še 28% zasebnih bank ne kako normalno posluje, ostale so ali v likvidaciji ali v delnem moratoriju pod državnim nadzorom. Hkrati pa vidimo nagli dvig državnih bank, v katerih se zbirajo skoraj vse od drugod dvignjene in nove vloge. Po l. 1935. so narasle vloge na 1.834 milijonov; od tega imajo državne banke in občinske hranilnice 1.570 milijonov.

Dejansko je položaj zasebnih bank še slabši, ker so skupne vloge 20 velikih bank padle v tem času od 3.160 na 2.984 milijonov

Preskrba s sladkorjem

Po letošnjih slabih skušnjah s proizvodnjo sladkorja je sklenila vlada sistematično urediti odkup sladkorne pese, ustanoviti sladkorno centralo in novo državno tovarno v Šabcu. Odločbe in uredbe o tej ureditvi, ki so izšle te dni, imajo namen povečati predvsem donosnost proizvodnje sladkorne pese, ki je padla pri nas zadnja leta na minimum in je zato proizvodnja padla. Povišala se bo odkupna cena od 16,50 na 22 din za 100 kg čiste pese, ki daje 11 kg sladkorja. Za vsak nadaljnji kilogram sladkorne donosa se bo plačeval dodatek din 150. Mogoče se bo pozneje cena znižala, da bi se sladkor pocenil. Zdaj pa se določa znižanje trošarine za 50 din pri stotu. Pričakuje se, da bo to povečalo uporabo sladkorja.

Prodajna centrala se ustanovi v skladu z določbo zakona o državnih trošarinah, ki predpisuje založništvo v Beogradu. V upravi centrale bodo predstavniki tvornic in po eden iz štirih prizadetih ministrstev. Njena naloga bo voditi proizvodnjo in prodajo, in sicer z določanjem obdelovalne ploščine in prodajalnih kontingentov ter z določevanjem cen. Stalni zastopnik finančnega ministrstva bo nadzoroval trošarinsko službo.

Za osamosvojitve države od uvoza je vlada sklenila takoj ustanoviti v Šabcu še eno sladkorno tovarno, ki bo delala tudi za rezerve. Tovarna dobi za svoje potrebe posojilo, s katerim bo sezidala vse potrebne naprave in nakupila stroje.

Centrala industrijskih korporacij

Kakor smo že poročali je zborovanje industrijskih korporacij določeno za 1. in 2. septembra na Bledu, kjer je bilo tudi lani. Na dnevnem redu sta poročili glavnega tajnika Gjoke Čurčina o poseganju države v gospodarstvo in tajnika dr. Gregorčiča o industrijskih predlogih glede carinskega postopka.

Nemško-sovjetska trgovinska pogodba

Tudi ruska uradna poročila potrjujejo, da je bila po dolgih pogajanjih sklenjena zelo važna trgovinska pogodba z Nemčijo, ki dovoljuje Sovjetski Rusiji stalni kredit v višini 200 milijonov RM (približno 3 milijarde dinarjev) za dobo 7 let in po 5% nih obrestih. Ta kredit bo uporabljen za nakup nemškega blaga. Nemčija pa se obvezuje, da prevzame za 180 milijonov RM ruskega izvoza v dobi dveh let. Nova pogodba je bila podpisana v Berlinu. Priznati se ji mora veliki pomen zlasti v sedanjih trenutkih sredi velike mednarodne politične napetosti in vsestranskih pogajanj, ki so tembolj zanimiva, ker se trudi Nemčija tudi za doseg političnega prijateljstva.

Ne glede na politični pomen se priznava, da je z novo trgovinsko pogodbo dosegla Nemčija velik uspeh in nemški tisk naglašuje svoje popolno zadovoljstvo. Gospodarski odnosi med tema državama so zadnja leta nazadovani kljub velikim razvojnim možnostim. Nova pogodba bo povečala izmenjavo blaga po načrtu nemške trgovinske politike, ki stremi za dobrim gospodarskim sodelovanjem z vsemi državami, ki dopolnjujejo nemško in žele na ta način okrepiti svoje gospodarstvo.

Sovjetska Rusija ima neizčrpne zaloge surovin in dela po investicijskem načrtu za daljšo dobo. Nemčija ji nudi možnosti, da pospešeno izvede svoj načrt in da dobiva vse za to potrebne stroje ter druge industrijske izdelke. Hkrati pa je Nemčija močan, skoraj neomejen odjemalec ruskega izvoznega blaga. Pričela se bo gospodarska zveza, ki najbolje ustreza obema državama.

Iz berlinskih diplomatskih krogov poročajo, da je morala nemška vlada skleniti trgovinsko pogodbo z Rusijo na pritisk gospodarskih voditeljev in strokovnjakov, kar naglašajo tudi nemški komentariji. Zato je tudi izvajanje te pogodbe odvisno predvsem od Nemčije, ker Sovjetska Rusija sicer lahko proda svoje pridelke tudi drugam. Kako je Nemčiji že primanjkovalo surovin, se vidi iz tega, da so se vedno bolj množile pritožbe o slabem gradivu letal, ki jih je prodala severnim državam, pa tudi iz njenega napora, da poveča svoj promet z Južno Ameriko in Afriko. Kljub temu pa je še nadalje forsirala izvoz svojih izdelkov, ki jih tudi sama potrebuje v velikih množinah. Močno pa bi utegnili vplivati izvajanje nove pogodbe na gospodarske odnose Nemčije s sosednimi državami, ki so se v zadnjih letih tako poglobili, da so postali odločilni za njihovo celotno gospodarsko orientacijo.

Konkurz

V konkurzni zadevi St 11/36-59 Ranta Ignacija, bivšega trgovca na Jesenicah, se po predlogu konkurznega upravitelja sklicuje zbor upnikov na dan

25. avgusta 1939, ob 11. uri pri sodišču v Kranjski gori v sobi štev. 2.

Razpravljalo se bo o računu konkurznega upravitelja.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 19. avgusta objavlja: Uredbo o službovanju zdravnikov pri društvu Rdečega križa — Dopolnitev uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi — Uredbo o spremembah in dopolnitvi uredbe o trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornicah — Določbe in pogoje za izvrševanje uredbe o uvozu sladkorja brez plačila državne trošarine — Pojasnilo o oprostitvi otrok vojnih invalidov od taks za šolanje — Odtegnitev starega srebrnega denarja po 50 in po 20 din ter kovinskega drobiža po 2 din in 0'50 din iz obtoka.

Poginjanje svinj pri pošiljkah s postaj direkcije Beograd in Zagreb

V zvezi s članki v Vašem cenjenem listu št. 82 z dne 24. VII. 1939 pod naslovom »Bolj naj skrbi železnica za živinske transporte — zakaj je poginilo 184 svinj«, prosimo, da v smislu čl. 26. Zakona o tisku objavite pod istim naslovom in na istem mestu v prihodnji številki Vašega lista sledeči popravek, odnosno pojasnilo:

»Pogin navedenega števila svinj pri transportih za Nemčijo ni krivda železnice, temveč okolnost, da pri nakladanju in odpravi zadevnih pošiljk ni bilo podvzeto vse potrebno s strani transportantov v tako kritični letni dobi.

Na podlagi zadevnih predpisov poudarjamo sledeče:

1. Pošiljke niso imele spremljevalcev kot to določa člen 4., § 1., tč. 4a) Mednarodne železniške tarife za prevoz robe, ki velja od 1. oktobra 1938. Spremljevalci bi mogli med prevozom svinje nadzirati ter po potrebi napajati in polivati ter tudi sicer vse potreb-

no ukreniti (glej Zel. saobr. uredba § 48., odst. 8), da se prepreči pogin svinj.

2. Transportanti tudi niso v tovrstnih listih predpisali, da naj svinje med prevozom poliva železnica, kot to predpisuje § 5., tč. 2., priloga I Železniške tarife kraljevine Jugoslavije — del I, ki velja od 1. oktobra 1925. Če bi transportanti upoštevali navedene predpise, bi železnica izvršila polivanje in napajanje.

3. Glavni vzrok pogina svinj pa je bil ta, da so vagoni bili prenatrpani s svinjami, kar je onemogočilo debelim svinjam prosto premikanje ter povzročilo zadušenje, kot je ugotovil pri seciranju veterinar v Mariboru.

Pravilno natovarjanje je pa stvar in dolžnost pošiljatelja ter je zato njegova krivda, če je iz tega razloga nastala škoda.

Iz navedenih dejstev torej sledi, da transportanti pri konkretnih pošiljkah niso ravnali kot dobri

trgovci in je vse to imelo za posledico, da so svinje med prevozom poginile. Poudariti moramo tudi to, da so za napajanje in polivanje svinj na naših železnicah urejene številne postaje v vseh oblastnih direkcijah, kar lahko vidijo zainteresirani v imeniku žel. postaj, ali pa zvedo od najbližje železniške postaje. Naša železnica napaja in poliva svinje, če tudi ni predpisano v tov. listu, kolikor to vlakovski promet dopušča. Železniška uprava še posebej odreja čim brži prevoz živih živali pri vsakoletnem novem voznem redu. Za letos so n. pr. iz Dalja do Maribora predvideni preko Osijeka-Koprivnice-Varaždina-Čakovca vlaki 1246/1187/1188 (prevoz traja 20 ur 18 min.) in vlaki 1242/1153/1152 (prevoz traja 25 ur 18 min.), ki imajo potrebne postanke na glavnih prehodnih postajah.

Jugoslovenske državne železnice
Direkcija Ljubljana

Kako močno je rusko gospodarstvo

V primeri s proizvodnjo v letu 1913. je dosegla Rusija znaten napredek v vseh glavnih kmetijskih pridelkih, tako pri pšenici 118,6, sladkorni pesi 153, lanu 165,5, pri oljnatih rastlinah 216,7 in pri bombažu celo 363,5%. V milijonih stotov je znašala proizvodnja teh pridelkov:

Leta	1913	1937	1938
pšenica	801	1202,9	949,9
bombaž	7,4	25,8	26,9
lan (vlakno)	3,3	5,7	5,5
sladk. pesa	109	218,6	166,8
oljn. seme	21,5	51,1	46,6

Videti pa je, da skrbi vlada bolj za mehanizacijo kmetijstva kot za povečanje obdelane površine, ker želi imeti za vojno več razpoložljivih človeških sil. Ker je pa tudi hitrost poselje zelo važna, je določen za to ponekod zelo kratek rok šestih ali sedmih dni. Zato je bila letos odpravljena odločba za štednjo tekočega goriva pri traktorjih. Povečanje kmetijske proizvodnje se ne pospešuje s pravo voljo tudi zato, ker je potrebna predelovalna industrija še zaostala, kar je tudi glavna hiba prehranjevalnega aparata. Predvsem velja to za pripravo mesnih in mlečnih konserv. Deloma ovira to razvoj živinoreje in vrtnarstva in je s tem v zvezi tudi za krmo porabljenega sorazmerno le malo polja.

Poročila naglašajo kot posebno oviro večjega razmaha nezadostno prometno omrežje Rusije. Ta nedostatek povzroča dvome, ali bi se mogla še tako dobra žetev v Transkavkaziji ali Uzbekistanu pravočasno dovažati na bojišča ob poljski ali mandžurski meji. Zaradi tega se pojavlja težnja razdelitve kmetijskih predelov od vsej državni meji, torej nasprotno težnji za osreditev, ki je bila vidna v prvih petletkah za težko in za vojno industrijo, združeno posebno v uralskih deželah. Gotovo je ob meji kmetijstvo manj občutljivo za letalske napade kot pa železna industrija.

Industrija

Industrijskemu razvoju dežele je bila v vseh sovjetskih gospodarskih načrtih posvečena še največja pažnja, ker je bilo treba nekaj pretežno agrarno državo industrializirati, da bi mogla ukoristiti svoje neizmerne naravne zaklade. Prvi dve petletki sta morali skrbeti za popolno oskrbo

domačega trga z industrijskimi izdelki. Lani pričeta petletka pa ima nalogo spremeniti Sovjetsko Rusijo v industrijsko državo, kar naj bi se uveljavilo nato v četrti petletki z zunanjetrgovinskim načrtom.

Napete politične razmere so povzročile znatne popravke v izvajanju tega načrta. Ekspozna težnja se sicer ni opustila, toda na prvo mesto je stopila z izrednim pospeškom oboroževalna industrija, kar je še najbolj razvidno iz vojnega proračuna. Za oborožitev je bilo porabljenih l. 1927. 12,7% vsega državnega proračuna, nato je razmerje padlo do leta 1932. že na 4,5%. Že predlanskim je narasel vojni proračun na 23% ali 22,4 milijarde rubljev, lani na 27 milijard (v % samo 21) in letos je predlagan izdelek 40,9 milijard ali 26% vsega proračuna (v skupni vsoti 159,3 milijard rubljev). Vojaški izdatki so osemkrat večji kot v l. 1927. Veliki zneski so šli poleg tega lani posredno za vojaško okrepitev iz proračuna gosp. resorov in notranjega komisariata.

Vpliv vojaškega strateškega vidika je viden tudi v tem, da se nove vojaške tovarne, težka in strojna industrija ne zidajo več samo v srednjem, uralskem ozemlju. Vzrok za to so predvsem prometne težkoče in nedostatki, ki bi se v vojni še povečali in je zato treba imeti več porazdeljenih malih vojnih obratov. S pokrajinskimi industrijami naj se doseže dvoje: omogoči naj se oskrba samostojnih armad, ki bi bile morade odrezane od glavne industrijske baze; omogoči pa naj se tudi poraba surovin na kraju samem, torej nekakšna avtarkija, s čimer se razbremenijo železniške proge. Pregled o prvem letošnjem četrtletju že izkazuje uspehe te preusmeritve: skupno število novih podjetij znaša 14,5%, samo pokrajinskih novih pa 22,8%.

Vrednost industrijske proizvodnje

po angleških podatkih lani samo v lesni stroki ni napredovala. V primeri z načrtom so pa dosegle manjše uspehe tudi težka oz. vojna in lahka industrija. Skupno so dosegle te štiri panoge lani vrednost 75,3 milijarde rubljev proti 67,2 mil. v l. 1937.

Zaradi velikih lanskim notranjih čistk je malo verjetno, da bi se posrečila popolna izvedba tekoče

industrijske petletke, kakor je bila tudi prejšnja dvakrat prekorigirana in je namesto vrednosti 84,3 dala samo 77,5 milijarde rubljev; toda to je bil vendar uspeh, če se upošteva, da je bilo l. 1937. doseženih samo 69,2 namesto 92,7 milijard rubljev.

Po dosedanjih razmerah je treba računati s tem, da so motnje in sabotaže odpravljene in da se čutijo samo še njih posledice. Nova čistka ni našla dosti žrtv, škodljive pa so bile prepogostne nagle premestitve osebja, za katere je zadostovalo že to, da tovarna ni 100% spopolnila predpisanih programov.

Ker letos še niso znane niti številke o lanskim proizvodnji posameznih predmetov, je mogoče sklepati le deloma o pridobljenih količinah. Premoga je bilo izkopanega lani 125'1 (predlanskim 128) milijonov ton, nafte pridobljene 28'3 (31), jekla 18 (17'6). Nagli dvig je razviden v izdelavi avtomobilov, katerih prej Rusija ni izdelovala, a predlanskim že šteje 200.000 voz proizvodnje in podobno traktorjev, ki jih je isto leto izdelala že nad 115 tisoč. Ob izredno naglo napredujoči elektrifikaciji se bo sovjetska industrija morala vedno bolj upoštevati. To ni več tista država ko leta 1913. Njena proizvodnja jekla in premoga se je v zadnjih desetih letih več kot štirikrat povečala, proizvodnja motornih vozil in električnega toka še znatno bolj.

Delež v svetovni proizvodnji

Važni aluminij je pričela Rusija pridobivati šele po letu 1928., a je dosegla že v letu 1936. z njim 9,9% svetovne proizvodnje. Za superfosfate znaša njen svetovni delež 9,7, električni tok 8,6, premog 11,2, nafto 12 in baker 7,6%.

Angleška poročila ocenjujejo tudi rusko oboroževalno industrijo zelo visoko in po kapaciteti najmanj na višino nemške vojne industrije. Nima pa Rusija težav s surovinami, kakor Nemčija, ker je ena najbolj preskrbljenih držav v tem pogledu in ena izmed redkih, ki bi res mogle izvesti avtarkijo. Industrijskih komisariatov (ministrstev) ima Sovjetska Rusija 11, štirje od teh so oboroževalni (letalstvo, ladjedelstvo, oprema in razstreliva ter oborožitev), poleg teh so še tri resori: težka, lahka, strojna, lesna, tek-

stilna, živilska in lokalna industrija potrebščin. Povsod ima prednost vojna industrija, bodisi glede prevoza, izbire osebja ali surovin. V Sovjetski Rusiji kot narčni diktaturi je to lažje izvajati ko v zapadnih državah. Iz tega je razumljivo, da se izdelujejo predvsem tovorni avtomobili (do 80 odstotkov) in da 90 odstotkov hiš niso stanovanjska poslopja. Posebno se opaža, da je tudi tvarina vojnih potrebščin neoporečna, kar se je pokazalo že v španski vojni. Rusko orožje je bilo prvovrstno, verjetno pa je, da se celo premalo štedi pri gradivu in ugotovljeno je, da se za orožje uporablja mnogo uvoženih surovin.

Številke sedanjega industrijskega načrta

Tretja petletka določa do 1942. leta podvojitve proizvodnje, s čimer bi bila ta dvakrat večja ko nemška in bi dosegla dve tretjini kapacitete ameriške industrije. Gotovo bo soodločala o tem tudi zunanja situacija, že zdaj pa je najvažnejši del industrije neodvisen od uvoza in je bilo lani uvoženih n. pr. že samo 3% strojev, a bombaž, ki ga Rusija prej sploh ni imela, se dandanes sploh več ne uvaža. Industrija sintetičnega kavčuka krije 70% domače porabe. S to primerjavo je podana tudi višina, ki naj jo postavi petletka.

Prometno omrežje

Najkočljivejše področje sovjetskega gospodarstva je torej promet, ki že prejšnjima petletkama ni bil dorasel, še manj pa sedanji konjunkturi. Veliki napori so bili izvršeni, vrzeli pa so še zelo yelike. Glavna naloga prometa je spojitvi zapadne pokrajine z Daljnimi vzhodom, ki mu velja glavna vojaška in gospodarska skrb sistema. Ta zveza teče poleg tega skozi uralsko veleindustrijsko ozemlje. Leta 1934. začeto polaganje drugega tira na transsibirski železnici je končano. Iz Krasnojarska je v delu nova veja proge, ki bo segla 450 km nad Vladivostokom do japonskega morja in bo dolga 3500 km. Tudi ta proga bo kmalu dovršena. Osrednje omrežje države pa močno čuti pomanjkanje vozil, ki so razen tega že zastarela in izrabljena, tako da železnice za mirnodobni promet že zdaj več ne zadovoljujejo. Tako se računa, da odvzema 30% vseh prevozov sam prevoz premoga za industrijo. Pomagati si poskušajo z naglim zidanjem cest, pri čemer je treba premagati znatne ovire po močvirnatih predelih. Še največ novih cest ima Bela Rusija in Ukrajina, predvsem strateških, ki imajo nalogo prepričati enako zmedo, kakršna je v vojni doletela carsko armado.

S tem smo nakazali poglobitve napake in vrzeli ruskega gospodarskega ustroja, ki še niso odpravljene. Te vrzeli so v prometnem gospodarstvu in otežkočajo zadovoljivo delovanje porazdelitve blaga, so pa tudi v notranji gospodarski organizaciji napake takšne vrste, ki se najbolj maščujejo v totalitarnem načrtnem gospodarstvu. Končno so še napake v tem, da sorazmerno preveč zaostajajo pomožna, predelovalna in konservna industrija za kmetijske pridelke. Nevarnost je, da se te pomanjkljivosti v vojnih časih zlasti v načrtnem gospodarstvu še povečajo, čeprav se seveda ne da tajiti moč sistema, ki lahko z gibom ene same roke in ne glede na individualne želje poganja ves ta orjaški aparat. (Konec.)

barva, plesira in
Ze v 24 urah kemično snazi
obleke, klobuke
ud. Skrobi in svetlolika srajce. ovrat-
nike in manšete. Pere, suši, monga in
lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Politične vesti

Višek zunanje politične napetosti je prinesel ponedeljek večer, ko se je zvedelo, da so kljub nemško-ruskemu trgovinskemu sporazumu vojaška pogajanja tako zvane mirovne fronte že tik pred uspešnim zaključkom. Seja vojaških delegacij je trajala štiri ure in se je doseglo soglasje za skupni nastop ruske in turške vojske proti Italiji, glede pomoči ruskega letalstva Poljski in Romuniji pa so bila sporna še vprašanja avtonomnega sodelovanja. Že ta teden bi se moral podpisati med Molotovim in poslanikom Anglije in Francije celotni sporazum. V tem hipu je Nemčija — sredi noči — objavila novico o uspehu svojih pogajanj za sklenitev nenapadalne pogodbe s Sovjetsko Rusijo, kar je učinkovalo kot bomba v vseh prizadetih zapadnih državah. Splošno je prevladala bojazan, da se pripravljajo za kulisami teh dvojnih pogajanj usodni dogodki v docela spremenjenem mednarodnem položaju, verjetno pa je bilo tudi to, da gre le za spreten maneuver nemške zunanje politike in propagande.

Angleški listi so zelo v skrbeh zaradi nadaljnjega razvoja mednarodnega položaja, v podobnem položaju ko Anglija pa je tudi Japonska, ker se zdi, da je Rusija dobila zdaj na vzhodu proste roke.

Nekateri francoski listi pišejo, da je konec vseh pogajanj Anglije in Francije za sklenitev mirovne fronte ter da bo odpovedana tudi stara francosko-ruska vojaška pogodba.

Splošno se sodi, da bi sporazum Nemčije z Rusijo najbolj prizadel Poljsko in Japonsko. Zlasti na Japonskem je nastalo baje panično razpoloženje, a tudi v Italiji in celo v sami Nemčiji in Rusiji se ljudje in niti tisk niso takoj zagnali, medtem ko naglašajo angleške ocene, da je Nemčija zaokrenila svojo politiko za 180 stopinj in da antikominternski pakt ni mogel biti dosti vreden, če je lahko pristopila k njemu celo sama Sovjetska Rusija.

Nemški zunanji minister v Ribbentrop je odpotoval z letalom iz Salzburga skozi Berlin in vzhodno Prusijo v Moskvo v večjem spremstvu diplomatskih uradnikov in še enega ministra. V Moskvi se je nastanil v bivšem avstrijskem poslatištvu.

Angleški in francoski poslanik v Moskvi sta po posvetu z vojaškimi delegati obiskala zunanega komisarja Molotova in zahtevala od njega pojasnil o nemško-ruskem pogajanju.

Italijanski zunanji minister Ciano je sprejel poljskega, ruskega in še druge rimske poslanike.

Poljska poročila ne skrivajo presenečenja, trdijo pa, da niso nikdar računali s sovjetsko vojaško pomočjo in zato tudi ni spremenjena pripravljeno Poljske zoper kakršni koli napad. Razen tega so zadovoljni, da je zdaj zrušena os in vsa narodnosocialistična ideološka stavba.

Sovjetska vlada vztraja pri pogajanjih z zapadnimi silami, češ da pakt z Nemčijo ne bo vseboval nič posebnega in da zgubi veljavnost v hipu, ko bi drugi pogodbenik ukrenil kaj napadalnega proti drugim državam. Tako obveznost je že določena tudi v paktu s Poljsko. Zato ta pakt ne more preprečiti sklenitve večjega sporazuma z mirovno fronto, predvsem ker bo treba tudi za ta podpis še precej časa.

Ruska radijska poročila zavračajo krivdo za sedanje sovjetsko priateljstvo z Nemčijo na angleško politiko, ki je pripravljala glede Gdanske po starem receptu popolno novo Monakovo. Iz teh poročil ni videti še nikakega popuščenja Moskve nasproti fašizmu.

Londona vlada je na večerajšnji seji sklenila, da se njeno poimeno vanje položaja ne bo spremenilo ter bo Anglija vzdržala vse svoje obljube Poljski. Zbornica je sklenila za četrti popoldne. Uvedena bo popolna vojna pripravljenost, če bi bil potreben oboroženi nastop.

Daladier se je po seji francoske vlade posvetoval z maršalom Gammelinom in zavezniki poslani. Vsa francoska poslaništva so dobila nova navodila.

V Washingtonu mislijo, da priprava nemško-ruske nenapadalne pogodbe morda le ni tako važen dogodek, ker Rusija ne bo dala Nemčiji prostih rok na vzhodu Evrope.

Iz Nemčije poročajo o naglih vojnih pripravah. Čete se gibljejo v smeri proti meji s Poljsko, kjer so bile zagotovljene sprave za veliko število vozil in častnikov. Dr. Frank je imel oster govor proti Poljski. Na Češkem in Moravskem so bili vpoklicani možje do 45. leta za utrdbeni dela. V Gdansk je dospelo mnogo letal.

Konferenca direktorjev centralnih industrijskih organizacij

V začetku julija je bila v Oslu konferenca direktorjev centralnih industrijskih organizacij. Te konference so vsakoletne, njih namen pa je, da se zastopniki prvih industrijskih organizacij na svetu medsebojno informirajo. Posebno za države, ki se šele industrializirajo, so te konference velike važnosti, ker se morejo seznaniti z izkušnjami, ki so jih imele pri industrializaciji druge države.

Na letošnji konferenci so bile zastopane naslednje organizacije: Confédération Générale du Patronat Français, Paris.

Confederazione Fascista degli Industriali, Roma,

Centrala industrijskih korporacij, Beograd,

Federation of British Industries, London,

Comité Central Industriel de Belgique, Bruxelles,

Reichsgruppe Industrie, Berlin,

Industriraadet, Kopenhagen,

Verbond van Nederlandsche Werkgevers, Haag,

Sveriges Industriförbund, Stockholm,

Finlands industriförbund, Helsingfors in

Norges Industriförbund, Oslo.

Dnevni red konference je bil naslednji:

1. Poročilo o splošni gospodarski situaciji, poročevalec prof. dr. A. N. Molenaar, Holandska,

2. Javna dela, referent Roy Glenday, Anglija,

3. Omejevanje državne intervencije glede kredita s posebnim ozir na industrijske kredite, referent Gjoka Čurčin, Jugoslavija,

4. Sistem in delo obstoječih profesionalnih industrijskih organizacij.

V debati o prvi točki, ki se je razvila po izčrpnem uvodnem referatu g. Molenaarja, je prišel do posebnega izraza negativni vpliv današnje nezdrave politične situacije na gospodarski razvoj in na gospodarske posle. Nadalje so se pokazale skoraj nepremostljive razlike med gospodarstvi totalitarnih držav in onih s tako imenovanim svobodnim gospodarstvom, kar ustvarja posebno težaven položaj v onih manjših državah, katerih gospodarstvo je navezano na obe skupini teh držav. Nadalje se je poudarilo, da se mora pri primerjavi indeksa sedanje proizvodnje z onim v času prosperitete (l. 1929.) ter sklepanju o sedanji

Nemški manevri so po angleških sodbah čedalje bolj podobni mobilizaciji, posebno ker so se zgostili vpoklici in je že večina vozil rekvirirana za prevoz čet, mesta pa se vadijo za protiletalsko obrambo.

Zaradi spremenjenega položaja se je tudi Nizozemska pričela nanovo utrjevati in je vpoklicala nekaj letnikov.

Italijanski tisk zelo ostro piše proti Poljski ter ji grozi, da bo izgubila svojo samostojnost, če se ne bo sporazumela z Nemčijo.

Agenzia Stefanie poroča, da je Poljska zbrala mnogo čet ob mejah protektorata, kar povzroča veliko vojno napetost.

Poljska je zbrala močno vojsko ob meji češkomoravskega protektorata in mejo zaprla. Delajo se z vso naglico utrdbi ob cestah in jarki, ki jih napolnjujejo z razstrelivom.

Britansko-poljska pogodba bo podpisana v dveh tednih. V pogodbi se izrečno navaja, da se tiče Gdansk življenjskih interesov Poljske in da torej mora Britanija prisločiti Poljski na pomoč, če bi bili ogroženi poljski interesi v Gdanku.

Vojaška zveza je bila sklenjena med Slovaško in Nemčijo, kakor poročajo angleški listi. Nemški listi pa to vest zanikajo.

Romunski kralj je sprejel zunanega ministra Gafena za poročilo o situaciji. Pri pregledu vojnih ladij je kralj priporočal, naj se vsi izogibajo obmejnemu incidentom, ker je verjetno, da se z vsakim spopadom lahko povzroči nova svetovna vojna.

konjunkturi upoštevati tudi to, da se sedanja proizvodnja razvija enostransko, med drugi pa tudi zaradi oboroževanja, da imajo nekatere gospodarske panoge od tega komaj vidne in le prehodne koristi. Isto velja tudi za brezposelnost, ki je občutno padla samo v industriji, ki dela posredno ali neposredno za oboroževanje.

Do posebnih rezultatov se je prišlo tudi v diskusiji o javnih delih po uvodnem referatu gosp. Glendaya. Tudi tu se je moglo konstatirati, da na program in izvajanje javnih del vpliva v največji meri zunanja in tudi notranja politika ter potrebe oboroževanja in narodne obrambe. Kar se tiče vpliva javnih del na konjunkturo, je ta neznaten, dela sama pa pomenijo drage in manj produktivne investicije, kakor pa so investicije zasebne iniciative. Poleg tega obremenjujejo v veliki meri državne proračune ter ogrožajo njih ravnovesje. Posebno je naglasil g. Čurčin, da bi se moralo pri izvajanju javnih del ter določevanju njih programa upoštevati, če ustrezajo realnim gospodarskim potrebam. Če n. pr. naprava ceste v turističnih deželah pomeni brez dvoma neko vrednost, je treba v deželah, ki trpe za pomanjkanjem surovin, uporabiti sredstva, namenjena za javna dela v prvi vrsti za proizvodnjo onih surovin, ki tem deželah manjkajo. Seveda bi se moralo pri tem gledati na to, da se ne napravi zasebni iniciativi občutna škoda, kar bi v znatni meri zmanjšalo investicijsko delavnost zasebnih kapitalov.

V svojem referatu k 3. točki dnevnega reda je g. Čurčin naglasil, da je vnesla država z oboroževanjem in javnimi deli predvsem obilico neekonomskih elementov v gospodarstvo, da je s tem v sedanji dobi politične negotovosti povečala nezaupanje ter da je pod temi okoliščinami sploh težko govoriti o kreditu. Navzlic vsemu temu pa ostaja vprašanje kreditiranja industrije še nadalje zelo aktualno. V resnici se tudi vidi, da ne samo vse države brez izjeme, temveč tudi sami zastopniki industrije zahtevajo ugodno rešitev tega vprašanja. Večinoma pričakujejo, da pride ta rešitev od države. V debati se je pokazalo nasprotstvo v nazorih med zastopniki totalitarnih in drugih držav glede koristnosti državne intervencije na polju kreditov. Pri četrti točki dnevnega

Konferenca severnih, tako imenovanih oselskih držav se je te dni sestala v Bruslju za skupno ureditev popolne nevtralnosti. Belgija bo tudi predložila odklonitev vsakih garancij.

Madžarski zunanji minister grof Csaky je odločno zanikal, da bi bile Nemčija in Italija zahtevali kaj od njega ali od madžarske vlade.

V Gdanku se nadaljujejo pogajanja o ureditvi poljskega carinskega poslovanja.

Ameriški zunanje politični referent Pittman je v posebnem govoru opozoril na potrebo popolne pripravljenosti proti japonskim kršitvam miru.

Za obrambo Hongkonga so angleške vojske sile izvedle že vse potrebne priprave in zaprle vse važne pomorske dohode.

Kitajski četniki napadajo uspešno železniške zveze Sanghaja in oblegajo japonske posadke v raznih mestih.

Čete japonsko-kitajske vlade so se na več mestih uprle, ujele mnogo japonskih častnikov in se priključile Čangkajski vojski.

Povodenj v Tienčinu se traja in so vse glavne ceste poplavljenе. Promet in telefon sta ustavljena, začasno pa tudi ladijski promet.

Roosevelt se vrne predčasno iz Kanade v Washington in baje namerava objaviti novo mirovno poslanico.

Medparlamentarna unija je na koncu zborovanja v Oslu sprejela resolucijo za mirno poravnavanje vseh mednarodnih sporov in težav.

nega reda je bilo sklenjeno, da člani konference medsebojno določijo predmete diskusije za prihodnji sestanek. Dnevni red je za prihodnji sestanek, ki bo na povabilo italijanskih delegatov drugo leto v Rimu, določen takole:

1. Sistem kliringov, referent dr. Guth, Nemčija,

2. Povečanje kupne moči v posameznih državah z nakupi njih proizvodov po višjih cenah in posle-

Povpraševanja po našem blagu v tujini

366 — Marseille: živila. Tvrdba more dopisovati v srbohrvaščini.

367 — Bruselj: stare vrvi iz lanu in konoplje.

368 — Sofija: zastopnik se ponuja našim tvornicam kemičnih in farmacevtskih izdelkov, barv, olja, celuloze in enoloških produktov za plasiranje na tamkajšnjem trgu.

369 — Montevideo: les, v prvi vrsti bukovina in hrastovina.

370 — Saint Louis (U. S. A.): razni proizvodi primerni za prodajo v veleblagovnicah.

371 — Tel-Aviv: zastopnik išče zvezo z našimi izvozniki lesenih proizvodov (gumov, pet, pisarniškega pribora), kmetijskih proizvodov in kemično-tehničnih predmetov.

372 — Montevideo: bombažne tkanine, oljno olje, lipovo cvetje in vsi drugi predmeti, ki prihajajo v poštev za urugvajsko tržišče.

373 — Bussum (Nizozemska): molibdenov koncentrat, svinčeni koncentrat, boksit, magnezit.

374 — Hamburg: olje in svinjska mast.

375 — Montevideo: zastopniška firma se zanima za fižol, suhe gobe, suhe češplje, papriko in likerje. Dela tudi na argentinskem trgu.

376 — London: ponuja se zastopnik za jugoslovanske proizvode.

377 — Johannesburg: nasoljene sardine v sodih.

378 — Colon (Panama): ponuja se zastopnik za jugoslovanske proizvode.

379 — Pariz: priglavljeni.

380 — Tel-Aviv: zastopniška tvrdka išče zvezo z našimi izvozniki lesa, tekstilnih proizvodov, zgornje kože in kože za podplate.

381 — New York City: ponuja se zastopnik za sir, svinjsko kožo, zajčjo dlako, krzna, koruzo, gobe, zdravilne rastline itd.

382 — Johannesburg: nasoljene sardine v sodih.

383 — Bruselj: neka tvrdka išče zvezo z jugoslovanskimi izvozniki pšenice, koruze, fižola, hmelja, črev, sira, stavbenega lesa, železniških pragov.

384 — Tel-Aviv: zastopniška tvrdka išče zvezo z našimi izvozniki otroških igračk, tkanin (volnenih, bombažnih, platnenih), papirja, kratkega blaga, kuhinjske posode, konzerv itd.

385 — London: zdravilne rastline, živila, konzerve, pire iz paradižnika, oluščeni paradižnik, sadne pulpe, oljnata semena. Tvrdba plača takoj po prejemu blaga. Zedela pa bi tudi prevzeti zastopstvo za tamkajšnji trg.

386 — Fieburg i. Br.: čista svila.

387 — Tanger: podplati, usnje za jermena, kopita za čevlje, kavčukaste pete, orodje za čevljarje.

388 — Podivin (Češko-moravski protektorat): trska.

Ponudbe tujega blaga

58 — Pforzheim (Nemčija): kovinske zapestnice za ure iz plemenitih in neplemenitih kovin.

59 — Bad Kreuznach: išče se zastopnik, ki ima dobre zveze z državnimi uradi zaradi dobave raznih izdelkov iz kože (pasov, lovskih torb, torb za municijo in puške, prevlek za steklenice, pribor za jahanje itd.).

60 — Courtrai (Belgija): išče se zastopnik za krpe in volnene odpadke.

dice tega, referent Gjoka Čurčin, Jugoslavija,

3. Vloga podjetnikov v gospodarstvu, in sicer

a) v dirigiranem gospodarstvu, referent prof. Belella, Italija,

b) v svobodnem gospodarstvu, referent dr. Molenaar, Nizozemska,

4. Diskusija o sistemu in delu obstoječih profesionalnih industrijskih organizacijah.

61 — London: išče je zastopnik v Beogradu za kemikalije, droge in kolonialno blago.

62 — Tanger: morsko travo ponuja firma iz Španskega Maroka.

Izvozniki, ki se zanimajo za eno od navedenih ponudb ali povpraševanj, naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd. Ratnički dom, ter naj pri tem navedejo: 1. številko, pod katero je blago navedeno. 2. točno označbo vrste blaga, 3. način embalaže z ozirom na tržne uzance, 4. količino razpoložljivega blaga, 5. ceno, franko naša meja ali cif pristanišče države, kamor naj pride blago, 6. plačilne pogoje in 7. rok dobave. Za boniteto tujih tvrdk Zavod ne jamči.

Denarstvo

Svetovna proizvodnja zlata

Za prvo polovico tekočega leta so objavljeni najvažnejši podatki o pridobitvi zlata, ki se ceni na 16,43 proti 15,1 milijona unč v istem času lanskega leta. L. 1937. je dosegla produkcija v enakem času le 14,45 in leta 1936. le 13,36 milijona unč. Letos so pridobile več zlata predvsem Zedinjene ameriške države, in sicer 2,49 proti 2,16 milijona unč od lani, kar pomeni dvig za 15%, medtem ko znaša dvig svetovne pridobitve zlata le 9%. Povečali sta proizvodnjo tudi Južna Afrika in Kanada.

Londona borza je ostala v dneh novih političnih obratov precej mirna, močan dvig pa je bil opažen na borzi v Berlinu.

Japonska vlada je zagrozila, da v primeru neuspeha svojih pogajanj z Anglijo odpove pogodbo devetih velesil, ki ureja razmerje teh držav na vzhodu. Japonci ne bodo dopustili, da bi se druge države mešale v spor zaradi kitajskega srebra in valute.

Drugo sovjetsko notranje posojilo je bilo podpisano skupno doslej do 7431 milijonov rubljev, skoraj poldrugo milijardo nad določeno višino.

Belgijski banka je zvišala mejo za svojo postavko open-market poslov od 1½ na 5 milijard, kar pa ne pomeni nevarnosti za inflacijo, ker banka ni prisiljena sprejemati državne obveznice.

Španija bo pričela plačevati javne dolgeve, takoj ko bo komisija pregledala dosedanje prošnje interesentov, ki jih je prejela že 120.000.

Nova izdaja blagajniških zapisov

Z novo uredbo je razpisala vlada novo izdajo blagajniških zapisov za četrti polmilijardni znesek in z nekaterimi važnimi spremembami. Po novih določbah se morejo obresti in rok spremeniti, avtomatično se podaljšajo vsi roki, če se ob dospelosti zapisi ne vnovčijo. Le pri letnih rokih se podaljšanje omejuje na 9 mesecev in navzdol. Hkrati se zniža tudi obrestna mera od najvišje s 5% do 3½%.

Emisijski tečaj teh zapisov lahko določi finančni minister in torej tudi poveča donosnost. Upoštevati je bilo treba, da so dolgovi ministrstva pri državnih zavodih že presegli običajno mejo in s tem se razlaga tudi nova izdaja držav-

nih bonov. Ni dvoma, da bi mirnejši zunanji položaj zelo ugodno vplival na prevzemanje zapisov, medtem ko zdaj banke previdno kopičijo gotovino in se zato ne čuti na kreditnem trgu niti že najavljeno zboljšanje pri nekaterih izmed velikih beograjskih bank.

Tovarna Ehrlich

je začela znova obratovati in bo število zaposlenih delavcev povečala. Pripomniti moramo, da ta tvrdka ni v nikaki zvezi s podjetnikom Schonskym, ki je odšel v Egipt, marveč že 40 let posluje v Mariboru kot docela samostojno domače podjetje.

Zunanja trgovina

Klirinška nakazila za Madžarsko

Zaradi nekaterih ovir so morali v zadnjem času naši izvozniki dolgo čakati na izplačila po jugoslovansko-madžarskem kliringu. Saldo je znašal 15. t. m. 30 milijonov dinarjev. Da bi se izvoznikom ugodilo, je devizna direkcija zdaj sklenila, da bo izdajala za te naše terjatve izvoznikom klirinška nakazila.

Nakazila bo Narodna banka izdajala takoj po vsaki obvestitvi o izvršenem vplačilu ustreznega zneska na madžarski strani. Prva nakazila so bila dana že v soboto in izplačevala se bodo v časovnem redu.

Kontrola uvoza iz neklirinških držav se razširi še na sledeče predmete: kostna mast in olje iz t. p. 68, ostale živalske masti t. p. 70, masna olja 104, oljne kisline 107, vosek 180, parfumerija 251—261, surova volnena preja 311, krzno 363, papir 445, transformatorji 664.

Stalni nemško-jugoslovanski gospodarski odbor se sestane 10. oktobra v Beogradu.

Trgovinska pogajanja z Grčijo se prične v prvi polovici septembra. Dosedanja pogodba izteče 30. septembra. Pri pogajanjih v Atini se mora urediti tudi pokritje naših izvoznikov deviznih terjatev iz dobe pred moratorijem v l. 1931. Devizna direkcija poziva zato vse izvoznike, da ji takšne terjatve prijavijo.

V Sloveniji se bosta sezidala dva sadna silosa in to v Ljubljani ter v Mariboru.

Naše češplje že dospevajo v večjih množinah na Dunaj in sicer v dobrem stanju. Prav tako tudi jabolka. V ponedeljek je bilo češpelj iz Jugoslavije 3, iz Madžarske 20 in iz Italije posebnih 20 vagonov. Jabolk je bilo iz Jugoslavije 4 vagona, iz Italije pa zelo dosti hrusk, medtem ko je jabolčni kontingent baje izčrpan. Madžarsko grozdje je še zeleno in drobno, a ga je vedno več. Bolgari dovažajo po nekaj vagonov čavsa.

V Savinjski dolini se je ob lepem vremenu pričelo ta teden redno obiranje hmelja. Poročila so zelo ugodna, čeprav je letos ponekod toča naredila precej škode. Cena je 25 din, toda kmetje še ne prodajo blaga.

Naši živinorejski strokovnjaki so obiskali v Angliji 20 farm in nakupili mnogo svinj za plemo, s katerimi se bo zboljšala naša prašičereja oz. industrija slanina.

Na Madžarskem je letos kljub večji obdelavi znatno manj paprike, ker jo je vzela suša. Blago pa je zelo dobro.

Cene železa in jekla ter pločevine so se v Italiji ta mesec znatno zvišale, vijaki pa celo za 17 lir pri q.

Bolgarska zunanjetrgovinska bilanca v letošnjem prvem polletju je slabša ko lanska. Uvoz je narasel za 4,9% na 2.465,6 milijonov levov, izvoz pa je padel od 2.582,6 na 1.872,7 milijona, to je za 27,4%. Izvoz tobaka je bil za 256 milijonov manjši. V uvozu se je spet povečal nemški delež, ki znaša že 62,2%.

V Moskvi opozarjajo, da je trgovinski sporazum z Nemčijo le pospešil vojaška pogajanja z zapadnimi velesilama.

»Izvestja« pišejo v članku o novi trgovinski pogodbi z Nemčijo optimistično kot o začetku splošnega izboljšanja stikov med obema državama. Članek je bil sprejet v Nemčiji z velikim veseljem. Še večjo senzacijo je baje povzročil podoben članek moskovske »Pravde«. V Parizu pa naglašajo, da so

pogajanja za to pogodbo trajala osem mesecev in da ji zato ne gre politični pomen.

Nemški trgovinski sporazum z Južnoafriško unijo, ki stopi s 1. septembrom v veljavo, določa za promet vsoto 37 milijona funtov. S tem si je Nemčija zagotovila dobavo mangana, kromove rude, kito-vega olja in še drugih surovin, plačevala pa bo vse s svojimi izdelki.

Nemčija je izvozila lokomotiv letos za 238 milijona RM, to za 8,5 več ko lani v isti dobi. Od tega sta kupila Južna Afrika za 14,9, Iran za 4 milijone RM.

Od Anglije je kupila Nemčija v zadnjem tednu mnogo bakra in kavčuka. Nakup 3000 ton bakra v enem dnevu je povzročil močan dvig cen od 44 na 44,18.9. Samo v Londonu je kupila Nemčija več ko 10.000 ton bakra, kavčuka pa v avgustu 17.000 ton.

Francija in Poljska bosta menjali 1000 francoskih tovornih avtomobilov za 400.000 ton koksa.

Iz Londona poročajo, da je Kitajska naročila za 240.000 funtov tračnice za novo železnico med Čunkingom in južno mejo.

Južноеvropski pridelek pšenice

Nemški zavod za proučevanje konjunktura je že objavil številke o žetvi v evropskih državah. V Južnozahodni Evropi je bila letina nekoliko slabša ko lani, in sicer na Bolgarskem, kjer so žito zelo škodile suše in poplave, nazadnje pa še žitna rja. Kljub temu pa je kakovost zrnja zelo dobra. Podobno velja za Romunijo, ki ima pa malo slabše blago. Jugoslavija in

Madžarska sta imeli zadovoljivo letino, ki le malo zaostaja za lanko.

V teh štirih državah znaša pridelek pšenice 11 in pol milijona ton, kar je 9% manj ko lani. Za zadnja leta se navaja sledeča primerjava v tisočih ton:

	povprečje	1937	1938	1939
Jugoslavija	2171	2347	3030	2820
Bolgarska	1369	1767	2150	1700
Romunija	2593	3760	4821	4000
Madžarska	2165	1964	2688	2944

Izvozni presežek teh držav se ceni na 3 milijone ton, ker imajo vse tudi še znatne zaloge stare pšenice. Te količine bi se mogle deloma prodati takoj in sicer Nemčiji, ki je od Madžarske že naročila 250.000 ton, od Romunije 300 tisoč ton. Italija bo kupila gotovo 400.000 ton in Švica 100.000 ton pšenice. Videti je, da ostanejo na razpolago še velike zaloge.

Znižane cene na železnici

se bodo mogli poslužiti vsi, ki bodo potovali na letošnji jesenski velesojem v Ljubljano. Na postajni blagajni kupijo poleg cele vozne karte do Ljubljane še rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Ko bodo dobili potrdilo o obisku velesoja, bodo imeli s to izkaznico in s staro vozno karto brezplačen povratek. V Ljubljano lahko potujejo že od 28. avgusta do 11. septembra, vračajo pa se od 2. do 16. septembra.

Drugi dravski most v Mariboru

Zopet korak dalje k uresničenju projekta

Vprašanje drugega mostu preko Drave v Mariboru se polagoma približuje uresničenju. Vse kaže, da dobi mesto že v par letih tako potrebni drugi most preko globoko zarezane struge, ki loči mesto Maribor v dva, skoraj enako velika dela in pomeni tudi občutno mejo. Ne bo odveč, ako na kratko skiciramo dosedanje stanje zadeve.

Vprašanje drugega mostu preko Drave se je začelo takoj po vojni, naletelo pa je na toliko ovir, da še sedaj ni popolnoma rešeno. Velika težava je tudi v tehnični strani projekta. Struga Drave je okrog Maribora globoko zarezana. Višina obeh bregov je zelo neenaka. Pri sedanjem državnem mostu znaša razlika v višini le nekaj metrov, kjer naj bi stal drug most, med predmestjem Meljem in okoliško občino Pobrežjem pa je razlika zelo velika. Obrežje Melja, kjer naj bi bil severni konec mostu, je nad Dravo le nekaj metrov, pobreška stran pa je visoka dobrih dvajset metrov. Zato bo treba na meljski strani napraviti precej dolgo rampo, da bodo vozovi lahko zmogli višino.

Pred kakimi desetimi leti je bila zadeva zelo aktualna in je že kazalo, da se bo dala kmalu rešiti. Pa je račune prekrizala gospodarska kriza. Takrat je Splošna stavbna družba že sondirala dno reke za oba stebra, na katera naj bi se naslanjali trije loki mostu. Izdelala je že tudi načrt, ki je predvideval železno konstrukcijo, kakor jo imata državni in železniški most. Država je takrat odredila, da se mostnina ne sme nikjer več pobirati, le glede Maribora je napravila izjemo ter dovolila, da se pobira mostnina, ki naj bi služila za amortizacijo posojila. Stvar je potem zaspala, pred dobrim letom pa se je zopet začela akcija, tokrat z večjim uspehom, ker se je zanj z vso resnostjo zavzel tudi ban.

Most se bo zidal iz posojila in bo veljal 13 do 15 milijonov dinarjev. Za anuitete posojila bodo skrbeli država, banovina, mestna občina, okoliški občini Pobrežje in Košaki in končno mariborska industrija, ki je v veliki meri na tem interesirana, da dobi Maribor

še en most preko Drave. Sedaj je Splošna stavbna družba izdelala še en načrt, nekoliko drugačen kot prejšnji, ki predvideva izdatke kakih petnajst milijonov dinarjev. Načrt je napravila tudi banska uprava, ki predlaga izdelavo iz betona za 13 milijonov dinarjev.

Zelo važna je dovozna cesta do mostu na pobreški strani. Da se razbremenene mestne ulice, je v načrtu gradba posebne državne ceste, ki naj bi se na Teznu odcepila od pljuške ceste (državne), ki bi bila tlakovana in bi šla do novega mostu. Občina Pobrežje je že končala priprave za to cesto s tem, da je pregovorila posestnike, da so brezplačno odstopili zemljišča za cesto. Na levem bregu zavije rampa z novega mostu v Erjavčevu ulico, ki jo sedaj regulirajo in razširjajo in ki bo imela podvoz pod tiri carinarnice. Cesta bo potem izpeljana za glavnim kolodvorom skozi Košake do državne ceste proti St. Ilju, ki je sedaj že tudi tlakovana.

Zagotovitev državnega prispevka

Ko bo most gotov, ga prevzame država, kakor tudi dovozni cesti na obeh konceh in bo skrbela za vzdrževanje in tudi za amortizacijo.

Iz Beograda prihaja sedaj vest, da je gradbeno ministrstvo že dovolilo načrt finansiranja mostu in da je že dalo nalog, naj se v bodoči državni proračun vstavi primeren znesek kot prispevek k anuitetam. Mestna občina je že pred meseci sklenila, da bo vsako leto dala na razpolago precejšen znesek v isti namen. Cestni odbor je storil isto in tudi okoliški občini sta se že obvezali, ker sta na realizaciji projekta izredno zainteresirani in bosta imeli velik dobiček od povečane prometa. Končno je tudi industrija, zlasti tekstilna, že pred meseci obljubila svojo podporo. Finančna stran je torej zagotovljena. Tudi tehnična stran bo rešena v kratkem, ko se bodo strokovnjaki in drugi merodajni činitelji izrekli za to, ali naj bo most iz železa ali betona.

A. B.

Pojasnilo papirnic

Na članek papirnic, ki smo ga objavili v našem listu pod naslovom »Novi cenik papirja«, so nam poslali trgovci s papirjem naslednje pojasnilo:

»K cenam papirja, ki jih plačajo trgovci papirnicam, je treba prišteti še prometni davek in banovinsko trošarino, kar znaša 68 par pri kg. S tem se seveda trditve v članku bistveno izpreminja.«

Voznja po morju

je cenejša za one, ki obiščejo jesenski ljubljanski velesojem od 2. do 11. septembra. Jadranska plovdba in Dubrovačka parobrodsko plovdba sta dovolili potovanje v višjem razredu s karto nižjega razreda. Zetska plovdba pa je dovolila 50% popust. Te ugodnosti na parnikih veljajo na podlagi velesojmske legitimacije, ki se dobi pri potniških uradih in kopališčnih poverjeništvih po vsem Primorju in na otokih, od 28. avgusta do 9. septembra, za povratek od 4. do 19. septembra, na parnikih Zetske plovdbne pa od 20. avgusta do 11. septembra oziroma za povratek od 2. do 20. septembra.

Doma in po svetu

Proslavitev rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra bo v posebno veličastnem obsegu prirejena v Beogradu. Zato bo dovoljen uradni dvodnevni dopust, da se udeležijo teh proslav.

Kraljevska namestnika dr. Stanković in dr. Perović sta dospela ta teden na Bled.

V ponedeljek je bila na Bledu konferenca predsednikov banovinskih odborov JRZ pod predsedstvom predsednika vlade Dragiša Cvetkovića.

Večina ministrov je obiskala v ponedeljek v Begunjah predsednika senata, dr. Korošca. Prišli so tudi beograjski strokovnjaki za sporazumska pogajanja, ki so se posvetovali zadnje dni v Zagrebu.

Pogajanja za rešitev hrvatskega vprašanja so bila ta teden uspešno zaključena in se pričakuje v kratkem uradna objava vsebine. Že prve novice o sporazumu so vzbudile veliko navdušenje, čeprav so bile že dolgo pričakovane.

Nekateri ministri so se že večkrat vrnili z Bleda, kjer so bili na zborovanju stranke JRZ, nazaj v Beograd.

Na Bledu bivajo tudi bivši ministri dr. Momčilo Ninčić, italijanski poslanik Indelli in razni domači politiki.

V uvodniku, v katerem razpravljajo »Hrvatski dnevniki« o odnosih nekaterih ljudi do sporazuma, piše tudi o nekaterih konjunkturistih ter pravi med drugim: Vesti o bližnji sklenitvi sporazuma ter zlasti vesti o skorajšnjem vstopu Hrvatov v vladu so zlasti impresionirale one elemente, ki imajo že od svojega rojstva v svojem srcu ljubezen za vladu. Nekateri naše organizacije v Zagrebu so naravnost preplavljene s prošnjami za sprejem v članstvo. Ne ponujajo pa se nam le nekdanji člani stranke, temveč celo ljudje, ki so bili še pred kratkim naši nasprotniki. Ponujajo se razni klerikisti,

ki mislijo, da je vlada brez njih nemogoča. Skesani prihajajo in oddajo svoje članske pristopnice. Povsod po mestu iščejo ljudi, ki bi jih priporočili ter zanje jamčili. More se tako tudi zgoditi, da je kdo sprejet, čeprav ne spada v naše vrste. Toda tem ljudem strankarska legitimacija nič ne pomaga, ker se pri nas avtomatično izključuje iz stranke vsak, ki se pregreši proti njenim načelom. Kakor hitro pa se začne govoriti, da sporazuma še ne bo tako kmalu, se potegajo ti ljudje tudi takoj nazaj. To obračanje plašča po vetru seveda stare borce silno jezi in zato se tudi ni bati, da bi mogli ti elementi dobiti vpliv v stranki.

Konferenca o davčnih vprašanjih med Jugoslavijo in Nemčijo se je uspešno končala v hotelu »Terapia« v Crkvenici.

Zveza ekonomistov proslavi letos v dneih svojega kongresa od 2. do 6. septembra v Beogradu tudi 10-letnico organizacije. V ta namen bo v Ljubljani poseben članski stanek v Trgovskem domu dne 28. avgusta ob osmih zvečer.

Konferenca obrtniške zbornice v Beogradu je sprejela načrt uredbe za zavarovanje obrtnikov že dne 1. marca in mu dodala nekatere predloge, zlasti za državno podporo zavarovanju. Ministrstvo pripravlja zadnjo redakcijo uredbe.

Za oskrbo države z vodo je dovoljen kredit 50 milijonov din, od česar dobi naša banovina 6 milijonov.

Bohinjskega kmečkega praznika so se udeležile v nedeljo velike množice kmečke mladine, ki je spremenila ta dan v svoj skupni praznik. Večje mladinske prireditve so bile tudi v severnih obmejnih krajih.

Naši izseljenci iz Merlenbacha so večerjali v večji skupini v Ljubljani, kjer so bili svečano sprejeti.

Hrvatski učitelji so zapustili kongres pred koncem zborovanja in ustanovijo posebno centralo.

V ponedeljek je umrl ravnatelj mariborske realne gimnazije Jakob Zupančič, ki se je po vojni preselil iz Gorice. Pokojniku časten spomin in naše sožalje sorodnikom.

Iz Trsta poročajo, da se pri občinah po posebnih navodilih zbira sezname za načrtno izseljevanje primorskega prebivalstva v kolonije in v Južno Italijo.

Radio Ljubljana

Četrtek, 24. avgusta: 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 19.00: Poročila — 19.30: Deset minut zabave — 19.40: Predav. ministrstva za tel. vzgojo naroda — 20.00: Joh. Strauss: Četvorka iz opere Netopir (plošče) — 20.10: Slovensčina za Slovence (dr. Kolarič) — 20.30: Klavirski koncert, g. Maks Benarj — 21.15: Reprodukcijski simfonični koncert: A. Dvořák: Simfonijska št. 4 v G-duru — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 25. avgusta: 12.00: Slovenska pesem (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Zanimivosti — 19.40: Nac. ura — 20.00: Smetana: Libuša, uvertira (plošče) — 20.10: Ali naj gre dekle v gospodinjstvo solo — 20.30: Violinski koncert: Uroš Prevoršek, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 21.15: Koncert radijskega orkestra — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Ob smrti našega preljubega očeta, tasta in starega očeta, gospoda

KARLA PLANINŠKA

trgovca

smo prejeli toliko izrazov sožalja, da se ne moremo vsakemu posebej zahvaliti. Iz tega razloga se tem potom zahvaljujemo vsem za tolažilne besede, ki so nam bile ob tem hudem udarcu v utcho. Iskreno se zahvaljujemo vsem darovalcem lepega cvetja, vsem, ki so se od rajnega poslovili ob mrtvaškem odru in ki so ga tako številno spremili na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo gg. stanovskim tovarišem za številno spremstvo ter predstavnikom društev in organizacij. Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujoča rodbina Planinškova
v imenu vsega sorodstva